СЪД
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Решение на съда
по дело C-583/24 [Tagu][1]

Прессъобщение № 154/26

Люксембург, 3 ноември 2026 г.

Европейска заповед за арест: твърдяната непропорционалност между наложеното наказание и тежестта на престъплението сама по себе си не е достатъчна, за да обоснове отказ за изпълнение

Отказът за изпълнение на европейска заповед за арест обаче може да бъде обоснован по изключение, по-специално когато законодателството на издаващата държава членка позволява и дори налага толкова непропорционални наказания лишаване от свобода, че са равностойни на нечовешко или унизително наказание, или когато това законодателство не отчита тежестта на престъплението и не позволява да се вземат предвид конкретните обстоятелства

Срещу мъж, осъден в Румъния на седем години лишаване от свобода за внос на три грама канабис и четири хапчета със съставката метилен-диокси-мета-амфетамин (MDMA), е издадена европейска заповед за арест. Сезиран с изпълнението на тази заповед, нидерландски съд иска от Съда да установи дали предаването на заинтересованото лице може да бъде отказано поради непропорционалния характер на наложеното наказание спрямо тежестта на престъплението. В Нидерландия сходно престъпление се наказва с лишаване от свобода от една до три седмици.

Съдът припомня, че принципът на взаимно доверие между държавите членки предполага, че изпълнението на европейска заповед за арест е правилото, а отказът за изпълнение е възможен само в изключителни случаи, без да се засяга задължението за зачитане на основните права. Така, макар гаранцията за спазване на тези права да е преди всичко отговорност на издаващата заповедта държава членка, в случай на опасност от нарушаване на основните права, гарантирани от правото на Съюза, отказът на изпълняващата държава членка може по изключение да бъде обоснован след проверка на два отделни етапа. Изпълняващият съдебен орган трябва, най-напред, да провери дали в издаващата държава членка съществуват системни или общи недостатъци, или недостатъци, които засягат обективно определима група лица. Ако такива недостатъци бъдат установени, след това той трябва да определи дали заинтересованото лице с оглед на личното му положение конкретно е изложено на реален риск от нарушаване на основните му права.

Съдът уточнява обаче, че дори и значителни, различията между наказанията, предвидени в законодателствата на държавите членки, сами по себе си не са достатъчни, за да се установят такива недостатъци. Те могат да бъдат установени, когато законодателството или съдебната практика на издаващата държава членка разкрива явно и сериозно нарушение на принципа на пропорционалност на наказанията, което не може да бъде отстранено с никакви ефективни правни средства за защита. Такъв би бил по-специално случаят, ако това законодателство позволява или дори налага наказания, които са толкова непропорционални, че са равностойни на нечовешко или унизително наказание по смисъла на правото на Съюза, или ако не позволява на съда да вземе предвид тежестта на престъплението и конкретните обстоятелства по делото, за да адаптира наказанието. В случая Съдът счита, че румънското законодателство не разкрива недостатъци, представляващи явно и сериозно нарушение на принципа на пропорционалност на наказанията, които биха могли да обосноват отказа да се изпълни европейската заповед за арест.

През декември 2023 г. DZ е осъден с влязла в сила присъда в Румъния на седем години лишаване от свобода за

това, че е внесъл в тази държава три грама канабис и четири хапчета със съставката метилен-диокси-мета-амфетамин (MDMA). През януари 2024 г. румънски съд издава европейска заповед за арест срещу него, за да изтърпи това наказание в Румъния.

Пред Първоинстанционен съд Амстердам (Нидерландия), който трябва да се произнесе по предаването му на румънските власти, DZ възразява срещу това, като твърди, че наложеното му наказание е непропорционално. Той посочва, че наркотичните вещества са били предназначени за лична употреба от неговата съпруга, която ги използвала за облекчаване на болката. Нидерландският съд отбелязва, че става въпрос за незначителни количества наркотични вещества и че двойката не е имала намерение за трафик на тези наркотици.

Според нидерландския съд към момента на настъпване на фактите румънският закон налага минимално наказание от седем години лишаване от свобода за внос на „високорискови“ наркотични вещества като MDMA. Извън ограничените възможности за намаляване на наказанието румънските съдилища не можели да вземат предвид нито незначителното количество на съответните наркотични вещества, нито фактът, че са предназначени за лична консумация или поне че са внесени без намерение за трафик на наркотици. Освен това не било възможно да се отложи изпълнението на наложеното на DZ наказание.

В този контекст нидерландският съд иска от Съда да установи дали правото на Съюза[2] позволява на органа, натоварен с изпълнението на европейска заповед за арест, да откаже предаването на лице с мотива, че наложеното наказание е непропорционално[3] спрямо престъплението, за което то е наложено, и следователно противоречи на принципа на пропорционалност на престъплението и наказанието, закрепен в Хартата на основните права на Европейския съюз[4].

В решението си Съдът припомня най-напред, че принципите на взаимно доверие и взаимно признаване между държавите членки са от основно значение в правото на Съюза. Освен при изключителни обстоятелства, всяка държава членка е длъжна да презумира, че другите държави членки зачитат правото на Съюза, и по-специално гарантираните от него основни права. Тези принципи означават, че **изпълнението на европейската заповед за арест е принципът, а отказът може да се разглежда само в изключителни случаи**.

Евентуално непропорционалният характер на наказанието сам по себе си не е сред случаите на неизпълнение на европейска заповед за арест, изрично предвидени от законодателя на Съюза[5].

Съдът обаче вече е признал[6], че при изключителни обстоятелства изпълняващият съдебен орган може и дори трябва да откаже да изпълни европейска заповед за арест, когато е налице реална опасност предаването на съответното лице да доведе до нарушаване на основните му права[7].

Реалността на тази опасност по принцип трябва да се анализира на два последователни етапа. На първо място, изпълняващият съдебен орган трябва да разполага с обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни, доказващи наличието в издаващата държава членка на системни или общи недостатъци, или на недостатъци, засягащи обективно определима група лица, към която принадлежи заинтересованото лице. Само ако това първо условие е изпълнено, изпълняващият съдебен орган може, на второ място, да провери конкретно и точно дали предвид личното си положение издирваното лице действително е изложено на реална опасност от нарушаване на основните му права.

В случая Съдът счита, че **дори значителни, различията между наказанията, предвидени в законите на държавите членки, сами по себе си не са достатъчни, за да се установят такива недостатъци.** При липсата на пълна хармонизация на наказателното право изборът на държавите членки в областта на наказателната политика може всъщност да се различава значително. Да се позволи на изпълняващия съдебен орган да провери пропорционалността на наказание с мотива, че то би било по-леко в собствения му правен ред, би означавало да му се възложи обща функция за контрол върху постановените в други държави членки присъди по наказателни дела, която противоречи на принципите на взаимно доверие и взаимно признаване.

Следователно недостатъци, които могат да обосноват такъв контрол, могат да бъдат установени само ако правната уредба или съдебната практика на издаващата държава членка **явно и сериозно нарушава принципа на**

пропорционалност на престъплението и наказанието и ако не съществуват ефективни правни средства за защита, позволяващи да се отстрани това нарушение. Такъв е по-специално случаят, когато тази правна уредба позволява и дори задължава да се налагат толкова непропорционални наказания лишаване от свобода, че са равностойни на нечовешко или унизително наказание[8], или още когато приложимите правила по никакъв начин не отчитат тежестта на престъплението и не позволяват на съда да вземе предвид конкретните обстоятелства по делото, за да адаптира наказанието.

В случая Съдът констатира, че минималното наказание от седем години, предвидено в румънския закон за вноса на „високорискови" наркотични вещества, само по себе си не може да се счита за нечовешко или унизително наказание. Освен това румънското право позволява индивидуализиране на наказанието. Съдът може по-специално да вземе предвид целта на престъплението, количеството на съответните наркотични вещества и смекчаващите или особените обстоятелства, и в определени ситуации да измени квалификацията на престъплението, което може да доведе до намаляване на наказанието. Освен това DZ е имал възможност да обжалва присъдата си във въззивното и касационното производство.

При тези обстоятелства **разглежданото румънско законодателство не разкрива недостатъци, които биха могли да обосноват отказа да се изпълни европейската заповед за арест**.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки в рамките на отнесен до тях спор да се обърнат към Съда на Европейския съюз с въпрос за тълкуването на правото на Съюза или за валидността на акт на Съюза.

Общият съд е компетентен да разглежда преюдициалните запитвания, които попадат изключително в някоя от следните сфери: 1) общата система на данъка върху добавената стойност (ДДС), 2) акцизите, 3) Митническия кодекс, 4) тарифното класиране на стоките в Комбинираната номенклатура, 5) обезщетяването и оказването на помощ на пътниците при отказан достъп на борда или при закъснение или отмяна на транспортни услуги или 6) системата за търговия с квоти за емисии на парникови газове. Съдът е компетентен да разглежда всички останали преюдициални запитвания.

Нито Съдът, нито Общият съд решава националния спор. По него следва да се произнесе националната юрисдикция в съответствие с акта на Съда или Общия съд. Този акт обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ за медиите, който не обвързва Съда. При представянето на фактите и правната уредба се вземат предвид релевантният момент и преписката по съответното дело.

Пълният текст и евентуално резюмето на съдебното решение се публикуват на уебсайта CURIA в деня на обявяването му.

Връзка с пресата: Илияна Пальова ✆ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението могат да се намерят на „Curia Web TV", както и на „European Broadcasting Service" ✆ (+32) 2 2964106.

Поддържайте връзка!

[1] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

[2] Член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки.

[3] В Нидерландия внасянето на наркотични вещества от същата категория в количество до десет грама се наказва с лишаване от свобода от една до три седмици. Освен това възможностите, с които разполага румънският съдия за намаляване на наказанието или за отлагане на неговото изпълнение, били по-ограничени от тези, с които разполага нидерландският съдия.

[4] Член 49, параграф 3 от Хартата на основните права.

[5] Членове 3, 4 и 4а от Рамково решение 2002/584.

[6] Въз основа на тълкуването на член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584.

[7] Вж. решенията на Съда от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru, C-404/15 и C-659/15 PPU (вж. също прессъобщение № 36/16) и от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебна система), C-216/18 PPU (вж. също прессъобщение № 113/18).

[8] По смисъла на член 4 от Хартата, чиито смисъл и обхват съответстват на член 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи.